

דף ד.

עין משפט א.

הו"מ סימן צב פעיף ד

ד. התובע לחבירו מלוה וכפר, אע"פ שמביא עדים להכחישו אינו חשוד כל זמן שלא נשבע^ג. אבל הכופר בפקדון הוי חשוד אע"פ שלא נשבע והוא שראוהו בידו^ד בשעה שכפר.

הגה: הרוצה לשלם הפקדון אע"ג שעובר על לא תחמוד^ה אינו נפסל.

עין משפט ב.

הו"מ סימן פז פעיף א

עין לעיל דף ג. עין משפט ד

הו"מ סימן עה פעיף ו

ו. ח. המודה במקצת ונתן אותו מיד, שאמר אין לך בידי אלא כך והילך פטור משבועת התורה^ו, אבל נשבע היסת.

ג. מימרא דרב אידי בר אבין אמר רב חסדא במציעא ה' ע"ב.

וכתב הסמ"ע בס"ק י"ב דהכלל בזה הוא, דכל זמן שנוכל לתרץ הדבר לא מחזיקין האדם בחשוד משום הכי במלוה דלהוצאה ניתנה, אף שעבר הזמן, מ"מ אנו אומרים משתמט הוא עד שיזדמן לו כסף להחזיר, ובפקדון אע"ג שלא להוצאה ניתן אפ"ה כשלא ראו העדים בידו בשעה שתבעו אנו תולים שמא לא ידע היכן הניחו או שנתגלגל ממקומו, ויראה שישביענו שבועת השומרים שהיא דאורייתא, ע"כ אומר לא הפקדתני שאז פטור משבועת התורה וחייב רק היסת עד שימצאנו ויחזירנו לידו, וגם אם אינו כופר אלא שאומר שתופסו בשביל מלוה שיש לו בידו, שומעין לו עד כדי דמיו, אם אין עדים שבא לידו בתורת פקדון או שלא ראוהו עתה בידו.

ד. בתשובת הרא"ש הביאה הד"מ מובא בראובן שנתן ביד שמעון מעות לעסוק בהם לטובת ראובן, ולאחר זמן כפר שמעון ואמר להד"ם ונודע הדבר שנתן לו, שאז אין הטעם של משתמט, דלמה לו לכפור הא הו"ל למימר הוצאתי המעות בעיסקא לטובתך, נעשה בזה חשוד אפי' שאין עדים שראו אותו בידו בשעת התביעה והד"מ כתב דדבריו צ"ע, והסמ"ע בס"ק י"ד דדבריו פשוטים בטעמן. ועיין בפעמוני זהב שחזק דברי הסמ"ע.

ה. דלא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע להו. סמ"ע ס"ק ט"ו.

ו. מציעא ד' ע"א כמימרא דרב ששת, וסוגיא דפרק השואל צ"ח ע"א כוותיה. וכך הסכמת הפוסקים. וכיון שנתן לו מה שהודה לו, הו"ל במותר כופר הכל. וחזר הדין שחזקה אין אדם מעיז לכפור הכל אלא חכמים תיקנו שישבע שבועה קלה בלא נקיטת חפץ, שיקבל עליו שאינו חייב לו, ושבועה זו נקראת בגמ' שבועות מ' ע"ב ובפוסקים שבועת היסת, שהיא מלשון "שימה" שחכמים שמו אותה לשבועה זו עליו. סמ"ע ס"ק י"ט.

ט. מנה לי בידך והנתבע אומר אין לך בידי כלום^ז, או שאמר יש לי בידך כנגדו כסות או כלים^ח, או שאמר אמת היה לך בידי אבל אתה מחלתו^ט לי או נתתו לי במתנה, כיון שכופר הכל פטור משבועת התורה, ונשבע היסת^י.

ואפי' ישנם עדים שהלוהו ואינם יודעים שפרעו^כ, נאמן בשבועת היסת לומר יש לי בידך כנגדן או מחלת לי.

דף ד :

ח"מ סימן פה פה פה לב

עין משפט א.

לב לח. שטר חוב שכתוב בו סלעים או דינרים סתם, והמלוה אומר חמש, והלוה אומר שתיים, פטור משבועה דאורייתא. שאין כאן הודאה דבלאו הודאתו מיעוט סלעים או דינרים שנים, ונמצא שלא הודה אלא במה שבשטר ואין כאן הודאה^ל.

לב לט. אמר הלוה שלושה והמלוה אומר חמשה פטור הלוה משבועת התורה. משום שעל הסלע שמודה בו יותר ממשמעות דינרים או סלעים שמיעוטם שנים הוי כמשיב אבידה^מ, שאם רצה היה אומר שנים.

- ז. רמב"ם פ"א מטוען ונטען הלכה ג'.
- ח. היינו בפקדון, והשני טוען לא היו דברים מעולם דהוי כמודה שלא נאנסו, אבל כשטוען נאנסו נפטר בשבועת נאנסו, סמ"ע ס"ק י"ז.
- ט. וה"ה פרעתי דכל הטענות אלו אינו נאמן אלא במיגו דפרעתי ש"ך ס"ק כ"ב. וה"ה שנאמן לומר אביך היה חייב לי ואתה ירשת אותו במיגו דפרעתי, דלפטור ממון אומרים גם מיגו דהעזה ש"ך ס"ק כ"ג.
- י. כדין כופר הכל.
- כ. תשובת הרשב"א ח"א סי' תתקנ"ט בשם הרי"ף שהשיב דנאמן במיגו דפרעתי.
- ל. מברייתא במציעא ד' ע"ב. והמ"מ כתב בשם הרמב"ם דמ"מ נשבע היסת וכן הסכים הסמ"ע והש"ך גם בדעת המחבר ודלא כהב"ח.
- מ. רמב"ם בפ"ד מטוען הלכה ה', וכתב הסמ"ע בס"ק נ"ז אע"ג דבשאר מודה במקצת חייב שבועה דאורייתא ולא חשיב כמשיב אבידה שאם רצה יכל לכפור בכל, שאני שם דלא יכל להעיז לכפור הכל אבל כאן דלשון השטר דמשמעותו שניים מסייע ליה לא נחשב להעזה.
- ובלוה אמר שלושה מ"מ חייב בהיסת, כיון שבשנים היה מחוייב היסת, אתי לאערומי

לב מ. לפיכך אם אמר לו מנה לך או לאביך בידי ופרעתין מחצה, והשיב זה לא הייתי זוכר אך אתה הזכרתני^א ויודע אני שלא פרעת כלום פטור אפי' משבועת היסת^ב, שאינו אלא כמשיב אבידה.

עין משפט ב. חו"מ סימן צה סעיף א

א. אלו דברים שאין נשבעין עליהם מן התורה^ג. קרקעות^ד, עבדים^ה, שטרות^ו והקדשות וכן נכסי גויים^ז, בין שבועת מודה במקצת או כופר הכל ועד אחד מעיד שחייב, בין שבועת השומרים^ח ואפי' פשעו^ט בהם או אבדו פטורים מלשלם בין אם הוא שומר חנם בין אם הוא שומר

ולומר ג' כדי להפטר מהיסת, וכ"כ הנתיבות בחידושים ס"ק כ"ו מהתומים. נ. כתב הש"ך בס"ק נ"ד בשם רבינו ירוחם שהתובע חבירו בשמא ומתוך הודאת הנתבע חזר וטען בברי הודאת הנתבע הוי הודאה במקצת, חייב שבועה דאורייתא, וכתב שכן נראה מרש"י בפ' הגזקין, וגדולי המורים חלקו עליו. ונראה שדעת המחבר והטור כגדולי המורים שחלקו על רי"ו.

ובביאורים ס"ק י"א כתב דאם היורש טוען ברי לי שמנה לאבא בידך ויודע אני שלא נפרע, ומשיבו שפרע מחצה חייב בשבועת התורה, שדוקא ברי ע"פ אביו שאמר לו שחייב לו פטור, אבל בטוען ברי ע"פ עצמו חייב. אבל אם אינו טוען ברי רק שהלוה לו ואינו יודע אם נפרע פטור, שיש לו מיגו דאי בעי היה טוען שפרע לאביו הכל.

ס. כתב הש"ך בס"ק נ"ו דדין זה צ"ע דלא מצינו בשום מקום שבשבועת היסת צריך שתהיה תביעה קודמת להודאה. וציין לעיין בסי' ע"ה סעיף ג'. וכתב בנתיבות ס"ק כ"ט דהעיקר כהמחבר.

ע. משנה שבועות מ"ב ע"ב, ומציעא נ"ו ע"א. רמב"ם ריש פ"ה מטוען והטור, דשבועה דרבנן משביעין.

פ. אפי' של חוצה לארץ כ"כ הראב"ד.

צ. ולענין עבד עברי אם גם הוא נקרא קרקע שאין נשבעים עליו, עיין ש"ך בס"ק י"ח, ולקמן בסי' רכ"ז סעיף ל"ג ובסמ"ע שם ס"ק ס'.

ק. פירוש שתבעו הפקדתי בידך ב' שטרות שסכום כל אחד כך וכך, ותחזיר לי השטרות, והוא מודה באחד וכופר בשני פטור, דכתיבת יד פטור משבועה אבל אם תבעו דמי השטרות הו"ל כאילו תבעו מנה לי בידך והודה לו במקצת דחייב שבועה דאורייתא בתבעו בכתב ידו, ואם תבעו מנה חמשים בע"פ וחמשים בשטר, ומודה לו בחמשים של השטר וכופר בנ' שבע"פ, כשם שאין נשבעין על כפירת קרקעות כך אין נשבעים על הודאת שיעבוד קרקעות כמו שמבואר בסי' ס"ט וסי' פ"ח סעיף כ"ח. סמ"ע ס"ק ג'.

ר. כן הוא במכילתא בפ' משפטים פרשה ט"ו "כי יתן איש אל רעהו ולא להקדש ולא לאחרים וגוי לאו רעהו. והביאה הגאון.

ש. אפי' נאבד ותובע דמיו, מ"מ כיון שבתחילת השמירה היה כקרקע פטור, כ"כ בש"ך ס"ק ב'.

ת. טור וכ"כ הרא"ש בשבועות פ"ו סי' כ"ד, וכן דעת הרי"ף והר"ן בשם הר"י הלוי וה"ה בשם הרמב"ן והרשב"א, דכתבו שפושע לאו מזיק הוא, שהרי פשיעה בבעלים פטור,

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

שכר או שואל א. אבל שבועת היסת ב נשבעים אפי' על דברים אלו, וכן ע"י גלגול נשבעים עליהם.

ב. הקדשות שאמרו שאין נשבעים עליהם דוקא הקדש גבוה, אבל הקדש לעניים ג או לביהכנ"ס או לס"ת וכיוצא בזה נשבעים עליהם כמו שנשבעים על נכסי הדיוט.

הגה: י"א ד דדבר שתלוש ואח"כ חברו בקרקע לאו כקרקע דמי ונשבעים עליו, ויש חולקין ה, וע"כ אם שאל בית ו' ונשרף עם כל הדברים הקבועים בו פטור מלשלם.

עין משפט ג. חו"מ סימן פח סעיף לב
עין לעיל עין משפט א

עין משפט ד.ה.ו. חו"מ סימן צה סעיף ה

ו. טענו כלים וקרקעות בין שהודה בכל הכלים וכפר בכל הקרקעות, בין שהודה בקרקעות וכפר בכל הכלים, בין שהודה במקצת הקרקעות

ומזיק חייב וזו דעת הראב"ד בהשגות. והש"ך בס"ק ג' כתב דהעיקר כהרמב"ם דבפשיעה חייב.

א. ואם התנה לשלם הכל לפי תנאו ועיין בסי' ס"ו סעיף מ'. כ"כ הרמב"ם בהלכות שכירות פ"ב. ורמ"א. והיינו שהתנה בקנין כ"כ בסמ"ע ס"ק ו' ובקצות ס"ק ב'.

ב. ה"ה שבועת המשנה כגון שבועת שותפין או שבועת הנוטלין, סמ"ע ס"ק ז'.

ג. פירוש מעות שיש לעניי העיר קיצבה בהם דהקדשות אלו דינם כנכסי הדיוט וכמו שכתבו הטור והמחבר בסי' רי"ב. והיום כל הקדש יש לו דין חולין דאין לנו הקדש לבדק הבית ואינו אלא לצדקה כ"כ הטור שם. אבל אם הוא ממון שאין לו קיצבה פטור משום ממון שאין לו תובעין כמבואר בסי' ש"א סעיף ו'. סמ"ע ס"ק ח'.

ד. טור בשם בעל העיטור.

ה. מרדכי פ' שבועת הדיינים.

ו. אע"פ ששואל חייב באונסין כאן פטור דדינו כקרקע. וכתב הש"ך ס"ק ח' דנראה מדברי הרמ"א דלי"א אלו אפי' בית הו"ל תלוש ולבסוף חברו לענין שבועת השומריין, ומשמע ליה כן מדברי העיטור, אבל לענ"ד נראה דהעיטור לא דיבר אלא בכותל בנין, אבל בית הו"ל קרקע, והביא עוד כמה פוסקים שכתבו בפשטות דאם שאל בית ונשרף פטור משום דאין דין שומרים בקרקע וכתב הכי נקטינן ע"ש. ועיין בקצות ס"ק ג' מש"כ על דברי הש"ך.

וכפר בכל הכלים פטור ז משבועת התורה.

אבל אם כפר בכל הקרקעות והודה במקצת הכלים וכפר במקצתם חייב לישבע שבועת התורה על הכלים ומגלגלין עליו שבועה על הקרקעות. וה"ה בטוענו כלים ועבדים או כלים ושטרות.

ז. משנה שבועות ל"ח ע"ב, דאין חייב שבועת התורה אא"כ תהיה הכפירה וההודאה במטלטלין שגופן ממון סמ"ע ס"ק י"ט.